

מראי מקומות - יבמות

פ.ב.

שצריך לאכלו בתורת חטאת ולחם הפנים, ליום ולילה, ואסור להניחו עד למחר שיהא נותר, וזוהו הוי שפיר דשיל"מ, ולכן אינו בטל. וע' באור שמח (מאכלות אסורות טו, י) דהק' כעין זה, למה לא אמרי' דמה שמותר בעזרה ואסור חוץ לעזרה היינו דבר שיש לו מתירין. ובתנ' א' כ' דזה הוי דומה להא דמותר לכהן ואסור לישראל, דכאן הוי מותר גמור בעזרה ואסור גמור חוץ לעזרה. אלא דהר"ן כבר מחלק בין אם אסור לגמרי לאיש א' ומותר לגמרי לאחר ובין היתר גמור במצב א' ואיסור גמור במצב שני. וגם לפ"ז לא מתורץ קו' הערל"ן. אבל עוד כ' ליישב, דכל הדין דבר שיש לו מתירין הוא דין דרבנן, אבל מדאורייתא בטל, וגם כלפי ישראל הוא דבר שאין לו מתירין, וא"כ נמצא דבאמת הוי בטל, וממילא יש לו דין חולין. וא"כ, אם מחמירין לומר דדשיל"מ הוא ואינו בטל, א"כ יש לחוש שיבא לאכול חולין בעזרה, וא"כ נחמיר שלא לחשוב דבר שיש לו מתירין, כדי שלא יבא לאכול חולין בעזרה (משמע אם רק תערוכת היא, דאז לא יהי' חסרון של אכילת חולין בעזרה [דאל"כ איך אוכלה בעזרה כלל], ואולי משום דמחמת הדין דאורייתא צריך לאוכלו בעזרה משום התערוכת, וזה לא שייך אם מדאורייתא הכל חולין הוא מחמת דין ביטול, ועדיין צ"ע). ולפ"ז מיושב גם קו' הערל"ן.

ה. והא רבה הוא דאמר כל בדאורייתא אין חילוק בין לאו לכרת

הק' הערוך לנה הא כ' רש"י לקמן (קט) דמה דאמר' כן הוא דוקא היכא שיש חשש שיעבור האיסור גופא, אז אמרי' דמהיכי תיתי לן לחלק ולומר דרק כלפי כרת יש לחוש ולא כלפי לאו. אבל היכא שהוא רק הרחקה מאיסור, דהיינו דעכשיו אין שייך לעבור האיסור, אבל עושים הרחקה כדי שלא יעבור האיסור באופן אחר, בזה שפיר יש לחלק בין לאו לכרת. וא"כ, הרי כאן דמייירי בנימוחה [לפי צד זה], מהי קו' הגמ' לפי רש"י שם, הרי שפיר מחלקין בין לאו ובין כרת. וע' בדבריו לקמן בדף קי"ט מש"כ ליישב, דבאמת דברי רש"י שם לאחר סוגיא דהכא, וזהו מה דמסיק כאן "קשיא" ולא "תיובתא", דבאמת יש לחלק כן, אלא דהמקשן בגמון לא ס"ל לאותו החילוק, אבל באמת יש מקום לחלק בכך"ג.

ה. אלא לר' יוחנן קשיא

פרש"י, דמי תלינן לקולא באיסור דאורייתא. ולכא"ק, למה אין יכולין לאוקמי' על חזקת היתר שהי' בה מעיקרא. ואולי י"ל ע"פ מש"כ הנקודות הכסף (ק"ה, א) לתרץ למה לא אמרי' חזקת היתר בספק כבוש, משום דכיון דודאי נשרה, הא אתרע חזקתה, וא"כ י"ל דה"ה כאן, דודאי יש דבר שנפל כאן, אתרע חזקת היתר ידיה. ועוד י"ל ע"פ מש"כ השב שמעתתא (ג, ז) "ואפשר דבספק תערוכות, כיון שאין האיסור בגופו אלא מחמת תערוכות האיסור שבו, א"כ לא אמרי' בזה חזקת היתר, דלא שייך חזקת היתר אלא היכא שהאיסור בגופו... אבל בזה שאין האיסור בגופא אלא התערוכות שבתוכו הוא האיסור... וא"כ גם אחר שנפל האיסור אין ההיתר נאסר, אלא שהאיסור שבתוכו אסור, ולא שייך בזה חזקת היתר, דאיסור שבתוכו מעולם אסור הי', וההיתר לא נאסר".

א. ר' יהודה לטעמי' דאמר במין במינו לא בטיל

כ' תוס' דזהו רק בלח בלח, אבל ביבש ביבש גם ר' יהודה מודה דמין במינו בטל, משום דהאיסור מונח במקומו ואינו מתפשט בכל ההיתר (ביתר ביאור בסברת התוס', ע' בקובץ הערות ס', ה). אבל שי' רש"י [כמבואר בדבריו לעיל בדף פא:], דאפי' בהה"א של הגמ', קודם שאוקמי' בנימוחה, ביאר הא דר"י משום דמין במינו לא בטיל] דאפי' ביבש ביבש ס"ל כן. וכ' תוס' במנחות (כב) דגם ר"ת חזר וס"ל דאפי' ביבש ביבש ס"ל לר"י כן. ומה שהביא תוס' ראי' מהא דמודה ר"י בתרומה דעולה בק"א, הגם דמין במינו הוא, אלמא דביבש לא אמרי' דמין במינו לא בטיל, כ' בחי' הגר"ח על הש"ס (שפ"ח, ובמהדו"ח בחולין קט). ליישב שי' רש"י, דנהי דאין שייך הדין ביטול במין במינו אפי' ביבש, אבל מ"מ שייך לומר הדין הולכין אחר הרוב, דבכל חתיכה יש לסמוך דמהרוב היא, דאין שייך לומר כן בלח בלח, כיון שהאיסור פתין בכולה. וא"כ, שפיר אמרי' דמעלין בתרומה, דאף דאין המיעוט בטל ברוב, מ"מ הרי יכולין לילך בתרוב מדין הולכין אחר הרוב. אבל ק', דא"כ למה בחטאת לא היו יכולין לעשות כן, הא יבש ביבש הוא [בהה"א], לזה ביאר הגר"ח דכיון דהאיסור קבוע שם, ממילא אין שייך לומר דהולכין אחר הרוב, דכל קבוע כמחצה על מחצה. ומה דלא אמרי' כן בתרומה ג"כ, ביאר הגר"ח משום דשם הרי הדין הוא דצריך להפריש חלק א' מהק"א וליתנו לכהן, וא"כ יוצא דאין האיסור ודאי קבוע בהתערוכת, וא"כ לא אמרי' דכל קבוע וכו', ושפיר הולכין אחר הרוב.

ב. הא דר' אשי בדותא היא

ע' בר"ן בנדרים (נב). שהביא מה שהק' הראשונים על שי' הרי"ף, דס"ל דלחם שנאפה עם בשר אסור לאוכלו עם כותח, אף דבעצם שייך דין ביטול, משום דדבר שיש לו מתירין הוא, דיכול לאכלו בבשר, ועד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר. והק' הראשונים, דהא כאן מבואר דמה דמותר במצב א' ואסור במצב אחר אינו נחשב דבר שיש לו מתירין, דלישראל אסור ולכהן מותר, וא"כ יוצא דמה דבמצב זה גופא לעולם אי אפשר לאוכלו, אינו נחשב דשיל"מ, ורק מה שאסור עכשיו ומותר לאחר זמן. וכ' הר"ן דאינה קו', דמה דר' אשי בדותא הוא, זהו רק משום דהאיסור הוא לב' אנשים מופרדים, וא"כ למה נחמיר על הישראל משום היתר הכהן, אבל אם איש א' יכול לאכלו במצב זה, אבל לא במצב אחר, שפיר נקרא דבר שיש לו מתירין. (וק"ק, דהא הר"ן שם ביאר סברת הרי"ף דמה דדשיל"מ אינו בטל אינו משום דלמה נסמוך על קולא דביטול אם יכול לאכלו בהיתר, אלא דכיון דאית לידי היתר, א"כ דומה הוא לההיתר ואינו בטל. וא"כ, מה שייך לומר בזה "למה נחמיר על הישראל", הרי הדבר בעצמותו יש בו היתר. ואולי כוונתו בזה הוא דכ"א יש לו הנדון של איסור והיתר בפנ"ע, וא"כ לישראל הוא איסור גמור, ואינו עושה שום רושם מה דלגבי הכהן הוא היתר. אלא דלפ"ז עדיין ק"ק הלשון "למה נחמיר לישראל", וצ"ע).

ג. אי לכהן מישרא שרי

הק' הערוך לנה, דלמא לעולם לכהן, ומה דקאמר לא תעלה, היינו